

Igitabo cya Daniyeli - Ijana na Mirongo Itatu na Gatandatu

Ihinduka ry'Ubuhanuzi ry'Urepublikanizimu n'Uprotestanti: Kuva ku Rupfu Kujya ku Izuka

Jeff Pippenger
2024-03-14

Hari ihinduka kw'amahembe yombi y'inyamaswa yo ku isi, ari ryo hembe ry'Abarepubulikani n'ihembe ry'Abaporotesitanti nyakuri, ryatangiyeye mu mwaka wa 2020. Ihembe ry'Abaporotesitanti nyakuri ryishwe ku wa 18 Nyakanga 2020, kandi ihembe ry'Abarepubulikani ryishwe ku wa 3 Ugushyingo 2020. Dukurikije Ibyahishuwe igice cya cumi na kimwe, nyuma y'iminsi itatu n'igice y'ikigereranyo bazongera guhagarara ku birenge byabo. Nibahagarara, ihembe ry'Abaporotesitanti nyakuri rizahinduka ribe iry'Abalawodikiya rihinduke iry'Abafiladelifiya. Bazaba barakuwe mu itorero, bazanwe mu murimo. Bakuwe mu mibereho y'itorero rya karindwi, binjizwa mu mibereho y'itorero rya gatandatu. Bahindutse aba munani, kandi ni uwo muri ba karindwi.

Urugendo rwari mu ntangiriro y'Abadiventisiti rwari urugendo rwa Filadelifiya, kandi urugendo rwa Filadelifiya rurasubizwaho ku iherezo. Umurimo w'abamarayika batatu bo mu Byahishuwe igice cya cumi na kane watangiyeye nk'urugendo, kandi uzarangira nk'urugendo. Urugendo rwa Filadelifiya, rugereranywa n'itorero rya gatandatu rya Filadelifiya, rwapfuye mu 1856, kandi guhera ku mpera za Nyakanga 2023, ubu rurimo kuzurwa nk'urwa munani, ari rwo rwo muri ya ndwi.

Mu mateka amwe, ihembe ry'Abarepubulikani ririmo kunyura mu rupfu n'umuzuko bihujye n'ibigereranywa, aho Perezida wa gatandatu kuva kuri Reagan wo mu gihe cy'iherezo mu mwaka wa 1989 ahinduka Perezida wa munani, ukomoka kuri ba barindwi. Inzira yo kwimuka kw'iri hembe ry'Abarepubulikani igereranywa no kwifatanya kwaryo n'ihembe ry'Ubuaporotesitanti bw'ubuhakanyi, ari bwo busambanyi bwo mu mwaka n'ishusho y'inyamaswa. Ihembe ry'Abarepubulikani rihinduka irya munani, rikomoka kuri ba barindwi, kuko rigereranywa ishusho y'inyamaswa ya Gatolika, ari ryo mutwe wa munani, ukomoka ku mitwe irindwi, mu Byahishuwe igice cya cumi na karindwi, no muri Daniyeli igice cya kabiri.

Impinduka ya politiki y'ihembe ry'Uburepubulikani ihagarariwe mu gihe cyo kwitegura kuva mu 1776 kugeza mu 1798. icyo gihe cy'ubuhanuzi ni urufunguzo rukenewe kugira ngo hamenyekane gukurwaho ikimenyetso ku ibanga ryihishwe ry'ishusho ya Nebukadinezari y'inyamaswa. icyo gihe cyo kwitegura gihagarariwe n'igihe cy'imyaka mirongo itatu yo kwitegura, kuri Kristo no kuri antikristo.

Igihe cyo gushyirwaho ikimenyetso, uhereye ku wa 11 Nzeri 2001 kugeza ku itegeko ryo ku cyumweru rizaza vuba, ni cyo gihe cy'ubuhanuzi aho ingaruka za buri yerekwa zisohozwa. Kigereranywa igihe kirangirana n'uko ubupapa bwongera gusubira ku ntebe y'ubutegetsi bw'isi

nk'ubwami bwa munani, bukomoka kuri bwa burindwi, mu isaha y'“umutingito ukomeye” wo mu Byahishuwe igice cya cumi na kimwe. Bityo rero cyagereranyijwe n'igihe cyabanje mbere y'uko ubupapa bwicazwa ku ntebe y'ubutegetsu ku ncuro ya mbere mu 538. Mu 538, ubupapa bwashyizeho itegeko ryo ku cyumweru mu Nama ya Orleans, bugaragaza iherezo ry'imyaka mirongo itatu yo kwitegura, kandi bugereranya itegeko ryo ku cyumweru rizaza vuba. Yesu ntajya ahinduka; bityo rero hagomba kubaho igihe kibanziriza itegeko ryo ku cyumweru, aho igikomere cyica gikira, nk'uko byagenze ku ncuro ya mbere ubupapa bwicazwaga ku ntebe y'ubutegetsu.

Icyo gihe gishushanywa n'amateka ajyanye n'ibimenyetso by'imyaka ya 508, 533 na 538. Mu mwaka wa 508, igihe cyo kwitegura, cyangwa cyo gushyiraho ubupapa, cyaratangiye. Ubwami bwa kane bwa Roma ya gipagani, imbaraga z'ikiyoka, bwari bwaracogojwe, maze mu 533, Yusitiniyani ateguka ko ubupapa ari “umutwe w'amatorero, kandi n'umukosora w'abahakanyi.” Icyari gisigaye gusa kugira ngo ubupapa bufate ubutegetsu mu 538, kwari ugukurwaho kw'Abagoti mu Murwa wa Roma, kandi ibyo byabaye mu mwaka wa 538. Uwo murongo w'imyaka mirongo itatu w'amateka wagenda ubangikanye n'ivuka rya Kristo, rikurikirwa n'umurimo wa Yohana, ryagejeje ku guhabwa imbaraga kwa Yesu nk'Umusiyi mu mubatizo We.

Igihe cyo gutegurwa mu mateka ya Kristo kigendera icyarimwe n'igihe cyo gushyirwaho ikimenyetso, kandi kivuga ku murongo w'imbere w'ihembe ry'Abaporotesitanti, naho igihe cyo gutegurirwa antikristo kivuga ku murongo w'inyuma w'ihembe ry'Abaripublikani. Ibyo bihe byombi bitanga abahamya babiri ba tariki ya 11 Nzeri 2001, 7 Ukwakira 2023, n'itegeko ryo ku Cyumweru rigiye kuza vuba. Igihe kimwe gishimangira ubuhamya bw'inyuma, ikindi na cyo bugashimangira ubuhamya bw'imbere bw'igihe cyo gushyirwaho ikimenyetso kw'abihumbi ijana na mirongo ine na bine.

Umurimo wa Yohana, nk'ijwi rirangurura mu butayu ryateguraga inzira y'Intumwa y'Isezzerano, wagereranyaga itegeko rya Yusitiniyani ryateguye inzira y'umuntu w'icyaha, ari we ntumwa y'isezerano ry'urupfu. Tariki ya 7 Ukwakira 2023 yari umuburo w'ibizaba igihe itegeko ryo ku Cyumweru rizashyirwa mu bikorwa, nk'uko byagenze mu 538. Tariki ya 7 Ukwakira 2023 igereranywa na 533 mu gihe cyo kwitegura ubwa mbere ubupapa bwashyirwaga ku ntebe y'ubwami bw'isi. Ni umuburo w'uko, mu itegeko ryo ku Cyumweru rigiye kuza vuba, nk'uko byari bimeze mu 538, papa azongera kuba icyarimwe umutwe w'amatorero, kandi nanone abe n'umukosora w'abahakanyi. Kandi ni n'umuburo w'intambara y'Idini ya Kisilamu yo mu byago bya gatatu irushaho gukara.

Ni umuburo ugaragaza Isilamu (inkuru z'Iburasirazuba), n'umuburo wo kugarurwa kwa papa (inkuru z'Amajyaruguru). Uwo muburo uhura n'umurimo w'intumwa itegura inzira mu minsi y'imperuka, ku bw'Intumwa y'Isezzerano, igomba rero kwinjirana isezzerano n'abihumbi ijana na mirongo ine na bine.

Ibihe bitatu byo gutegurwa (imyaka mirongo itatu ya Kristo n'umwanzi wa Kristo, n'igihe cyo gushyirwaho ikimenyetso), na byo bishushanywa n'igihe cyo mu 1776 kugeza mu 1798. Iherezo ry'inyamaswa yo ku isi rifite igihe cyihariye kibanziriza iherezo ryayo nk'ubwami bwa gatandatu bw'ubuhanuzi bwa Bibiliya; bityo rero, intangiriro y'inyamaswa yo ku isi nk'ubwami bwa

gatandatu bw'ubuhanuzi bwa Bibiliya igomba kugira igihe cy'ubuhanuzi kibanziriza intangiriro y'ubwo bwami. Alufa na Omega buri gihe byerekana iherezo ry'ikintu hamwe n'intangiriro yacyo.

1776, 1789 na 1798 bihagarariye ku itariki ya 11 Nzeri 2001, 7 Ukwakira 2023, ndetse n'itegeko ryo ku Cyumweru rigiye kuza vuba. Kuva mu 1776 kugeza mu 1798, gutegurwa k'ubuhanuzi kw'ishyirwaho ry'ubwami bwa gatandatu kwarasohoye, nk'uko imyaka ya 508, 533, na 538 yagereranyaga gutegurwa kw'ishyirwaho ry'ubwami bwa gatanu. Bigomba kugira ibi biranga by'ubuhanuzi bimwe, kuko ubwami bwa gatandatu bugomba kuba ishusho y'ubwami bwa gatanu.

Imyaka mirongo itatu yo kwitegura kwa Kristo yaganishije ku mubatizo We igereranya icyo gihe nyine, kuko igihe Kristo yazaga gukomeza isezerano mu cyumweru kimwe, ahereye ku mubatizo We, yashyiragaho ubwami Bwe bw'ubuntu. Mu gushyiraho ubwami Bwe bw'ubuntu muri iyo myaka irindwi, yamenye amaraso Ye kugira ngo akomeze ubwo bwami, kandi mu kubikora atyo, yasize urugero rw'igihe yari kuzashyiriraho ubwami Bwe bw'ikuzo. Ubwo bwami bw'ikuzo ni ubwami bwo muri Daniyeli 2, bugaragazwa nk'ibuye rikurwa mu musozi ridaciwe n'amaboko. Mushiki wacu White atumenyeshya ko ubwo bwami bushyirwaho mu gihe cy'imvura y'itumba ya nyuma, kandi iyo mvura y'itumba ya nyuma yatangiye ku wa 11 Nzeri 2001.

“Imvura y'itumba izamanukira abatunganye—maze icyo gihe bese bazayakira nk'uko byagenze mbere.

“Igihe abamarayika bane bazarekura, Kristo azashyiraho ubwami Bwe. Nta n'umwe uzahabwa imvura y'itumba keretse abakora ibyo bashoboye byose. Kristo yadufasha. Bose bashoboraga kunesha ku bw'ubuntu bw'Imana, binyuze mu maraso ya Yesu. Ijuru ryose rifitiye umurimo uyu inyota n'inyungu. Abamarayika na bo bawitayeho.” Spalding and Magan, 3.

Ku wa 11 Nzeri 2001, ya miyaga ine, ishushanywa nk'ifarasi irakaye (Isilamu), yararekuwe, hanyuma iragenzurwa, mu gihe ibihumbi ijana na mirongo ine na bine bari gushyirwaho ikimenyetso. 1776, 1789 na 1798 bihagarariye igihe cyo gushyirwaho ikimenyetso kw'ibihumbi ijana na mirongo ine na bine, kandi ayo matariki atatu ahagarariye amategeko yashyizweho yagejeje ku ishyirwaho ry'ubwami bwa gatandatu bwo mu buhanuzi bwa Bibiliya. Itariki ya kabiri, ari yo 1789, iranga Itegeko Nshinga rya Leta Zunze Ubumwe za Amerika, bityo rero yari ubutumwa bwagaragaje Itegeko Nshinga nk'ububasha bubiri bwagombaga kuza mu 1798, nk'uko 533 yari itangazo ry'ububasha bubiri bwari kuza mu 538, kandi nk'uko Yohana Umubatiza yatangaje ububasha bubiri bwari kuza mu mubatizo wa Kristo.

Imbaraga ebyiri zigize ubushobozi bubiri bwa Kristo zari urugero rwe rw'uko ubumana bwifataniye n'ubumuntu budacumura. Imbaraga ebyiri zigize ubushobozi bubiri bwa antikristo zari ukwimikwa kwe nk'umutwe w' amatorero, no ukwimikwa kwe nk'ukosora abahakanyi. Imbaraga ebyiri zigize ubushobozi bubiri bw'inyamaswa yo mu isi ni amahembe abiri ya Repubulikanisimu na Porotesitantisimu.

“Kandi yari ifite amahembe abiri asa n'ay'umwana w'intama.' Ayo mahembe asa n'ay'umwana w'intama agaragaza ubuto, ubwere n'ubwitonzi, bikwiriye rwose kugaragaza imico ya Leta Zunze Ubumwe z'Amerika igihe umuhanuzi yazerekwaga nk'izamuka' mu mwaka wa 1798. Mu mpunzi z'Abakristo zabanje guhungira muri Amerika zigashaka

ubuhungiro bwo kurokoka akarengane k'abami no kutihanganirana kw'abatambyi, harimo benshi biyemeje gushinga ubutegetsu ku rufatiro rugari rw'ubwisanzure mu by'ubutegetsu bw'abaturage no mu by'idini. Ibitekerezo byabo byabonetse mu Itangazo ry'Ubwigenge, rigaragaza ukuri gukomeye ko 'abantu bose baremwe bareshya' kandi bahawe uburenganzira budashobora kwamburwa bwo kugira 'ubuzima, umudendezo, no gushaka amahirwe yo kunezerwa.' Kandi Itegeko Nshinga ryemeza ko abantu bafite uburenganzira bwo kwiyobora, riteganywa ko abahagarariye rubanda batorwa n'amajwi y'abaturage ari bo bashyiraho amategeko kandi bakayashyira mu bikorwa. Ubwisanzure bwo kwizera mu by'idini nabwo bwatanzwe, buri muntu yemerewe kuramya Imana akurikije ibyo umutimanama we umutegeka. Uburepubulikani n'Ubuporotesitanti byahindutse amahame shingiro y'icyo gihugu. Ayo mahame ni yo ibanga ry'imbaraga zacyo n'ugutera imbere kwacyo. Abakandamizwaga n'abacuragirwaga hasi bo mu bihugu by'Abakristo hose bahindukiriye iki gihugu bakirebana amatsiko n'ibyiringiro. Miliyoni nyinshi zashatse kugera ku nkombe zacyo, kandi Leta Zunze Ubumwe z'Amerika yazamutse igera ku mwanya mu mahanga akomeye cyane yo ku isi." The Great Controversy, 441.

1776, 1789 na 1798 bihagarariye amateka atatu ashimangira ko uwa munani, ari uwo muri barindwi. 1776 ihagarariye itangazwa ry'Itangazo ry'Ubwigenge, n'amateka ya Kongere ya Mbere n'iya Kabiri by'Umugabane. 1789 ihagarariye itangazwa ry'Itegeko Nshinga n'amateka y'Ingingo z'Ihuriro. 1798 ihagarariye itangazwa ry'Amategeko y'Abanyamahanga n'Ay'Ubushotoranyi, n'itangiriro ry'inyamaswa yo mu isi nk'ubwami bwa gatandatu bwo mu buhanuzi bwa Bibiliya.

Kongere y'Umugabane ya Mbere yabayeho mu mwaka wa 1774, kandi yari urwego rw'ingenzi cyane mu mateka ya mbere ya Leta Zunze Ubumwe za Amerika, ikora nk'urwego ruyobora mu gihe cy'Intambara ya Muvugururwandembe y'Abanyamerika. Za Kongere z'Umugabane zigabanyijemo ibihe bibiri by'ubuhanuzi, ari byo kongere ya mbere n'iya nyuma. Kongere y'Umugabane ya Mbere yagize abaperezida babiri kandi yateraniye i Philadelphia kuva ku wa 5 Nzeri kugeza ku wa 26 Ukwakira 1774. Peyton Randolph ni we wabaye perezida wa mbere w'iyi nama kuva ku wa 5 Nzeri kugeza ku wa 22 Ukwakira, hanyuma Henry Middleton ayobora mu minsi itanu yakurikiyeho kugeza ku wa 26 Ukwakira 1774.

Kongere ya Kabiri Nyafurika y'Umugabane yabayeho kuva mu 1775 kugeza mu 1781. Mu gihe yamaze ibaho, Kongere ya Kabiri Nyafurika y'Umugabane yagize abakuru batandatu. Peyton Randolph yayoboye nka perezida kuva ku wa 10 Gicurasi 1775 kugeza ku wa 24 Gicurasi 1775. Yari perezida wa mbere wa Kongere ya Mbere Nyafurika y'Umugabane ndetse na Kongere ya Kabiri Nyafurika y'Umugabane. Mu mateka ya Kongere ya Mbere n'iya Kabiri Nyafurika y'Umugabane habayeho perezida umunani bose hamwe.

Perezida wa kabiri w'Inteko Nkuru ya kabiri y'Umugabane wa Amerika yari John Hancock, kandi Hancock yayoboye kuva ku wa 24 Gicurasi 1775 kugeza ku wa 31 Ukwakira 1777. Henry Laurens yayoboye kuva ku wa 1 Ugushyingo 1777 kugeza ku wa 9 Ukuboza 1778. John Jay yayoboye kuva ku wa 10 Ukuboza 1778 kugeza ku wa 28 Nzeri 1779. Samuel Huntington yayoboye kuva ku wa 28 Nzeri 1779 kugeza ku wa 9 Nyakanga 1781. Thomas McKean yayoboye kuva ku wa 10 Nyakanga 1781 kugeza ku wa 4 Ugushyingo 1781.

Peyton Randolph yari perezida wa mbere w'Inama Nkuru z'Umugabane zombi, iya Mbere n'iya Kabiri. Ibi bigaragaza ko mu bihe bibiri by'izo Nama Nkuru z'Umugabane habaye perezida umunani, ariko perezida wabayeye uwa mbere muri buri gihe muri ibyo byombi yari umuntu umwe. Bityo rero, nubwo habaye manda umunani z'ubuperezida, mu by'ukuri habaye perezida barindwi gusa. Perezida wa mbere yari umwe mu bagabo barindwi babaye ba perezida; ariko kuko Randolph yayoboye incuro ebyiri muri ayo mateka, ni cyo gituma na we ahagararira uwa munani, wari uwo muri ba barindwi.

Mu mateka ya za Kongere zo ku Mugabane, Intambara y'Impinduramatwara yayoborwaga na Kongere. Kubera icyo mpamvu, George Washington ntiyigeze aba perezida muri icyo gihe, kuko yari yarashyizweho nk'Umugaba Mukuru wa mbere w'ingabo.

Kubera perezida wa mbere w'ibi bihe byombi, Randolph ahagarariye abahamya babiri bagereranya perezida wa mbere nyakuri, ari we George Washington. Washington ahagarariye na Randolph, bityo rero Randolph, nk'ikimenyetso cya Washington, agaragaza icyarimwe imiterere ya gihanuzi ya Randolph perezida wa mbere, ariko kandi n'uko Randolph yari uwa munani, kandi yari uwo muri ba barindwi. Ni cyo gituma George Washington, nk'umukuru wa mbere w'igihugu kandi nk'Umugaba w'Ikirenga wa mbere, na we yari mu buryo bwa gihanuzi uwa munani, kandi yari uwo muri ba barindwi.

Yesu agaragaza iherezo ry'ikintu akoresheje intangiriro yacyo, bityo perezida wa nyuma akaba n'Umugaba Mukuru w'Ingabo azaba uwa munani, ni ukuvuga ukomotse kuri ba barindwi. Uku kuri k'ubuhanuzi gushimangirwa n'amateka y'Amakongere y'Umugabane wa mbere n'uwa kabiri, aserukirwa n'itariki y'ikimenyetso cya mbere cyo mu nzira yo mu mwaka wa 1776, ndetse no gutangazwa kw'Itangazo ry'Ubwigenge.

Ikimenyetso cy'inzira cyo mu 1776 gishushanya Itariki ya 11 Nzeri 2001, n'Itegeko Patriot Act, aho ubwigenge bwa Amerika bwashyizwe munsu y'ubutegetsi bw'amategeko y'Abaroma, bukareka kugengwa n'amategeko y'Abongereza. Kigaragaza intangiriro y'igihe cy'ubuhanuzi gitegura inzira kugira ngo ubupapa bwongere gufata intebe y'ubwami bw'isi ku itegeko ryo ku Cyumweru rigiye kuza vuba.

Nk'uko byagenze no ku gihe cy'ubuhanuzi cyagereranywaga na 1776, igihe cy'ubuhanuzi cyagereranyaga amateka kuva ku musozo wa Kongere ya Kabiri y'Ibihugu Byibumbiye Hamwe yo ku Mugabane wa Amerika mu 1781 kugeza mu 1789, ari na yo tariki igaragaza ikimenyetso cy'inzira gifitanye isano no gutangazwa kw'Itegeko Nshinga. Muri ayo mateka na ho habayemo ba perezida umunani. Amateka yo kuva mu 1781 kugeza mu 1789 ni amateka y'Ingingo z'Ihuriro. Ingingo z'Ihuriro zagereranyaga Itegeko Nshinga rya mbere, ariko intege nke z'izo Ngigo z'Ihuriro zatumye risimburwa, maze Itegeko Nshinga ryemezwa burundu mu 1789.

Muri icyo gihe, abo baperezida umunani bari bagizwe n'abaperezida barindwi batari abaperezida mu mateka ya za Kongere ebyiri z'Umugabane, n'umwe wari na we Perezida muri cya gihe cya mbere cy'ubuhanuzi. John Hancock yakoreye muri Kongere ya kabiri y'Umugabane, kandi no mu gihe cyagereranywaga n'Ingingo z'Ubumwe. Ku rwego rw'ubuhanuzi, hari abagabo barindwi gusa babaye Perezida muri za Kongere ebyiri z'Umugabane; bityo rero mu buryo bw'ubuhanuzi John

Hancock yari umwe muri ba munani bo mu gihe cy'Ingingo z'Ubumwe, ariko kandi yari umwe mu bagabo barindwi bo mu gihe cyabanje. Ni cyo cyatumye aba uwa munani, kandi yari uwo muri ba barindwi.

Igihe cya kabiri cy'ubuhanuzi, gihagarariwe na 1789, na cyo cyari gifite Perezida (Hancock) wari uwa munani, ariko wo muri ba barindwi, nk'uko byari kuri Payton Randolph mu gihe cya mbere cy'ubuhanuzi gihagarariwe na 1776. 1789 ihura kandi igahagararira ibigeragezo bya Pelosi byo ku wa 6 Mutarama 2021.

“Uwituka afite abarinzi b'indahemuka ku nkike za Siyoni bo gutaka cyane kandi ntibaceceke, bo kuzamura ijwi ryabo nk'impanda, no kwereka ubwoko Bwe ibicumuro byabwo no kwereka inzu ya Yakobo ibyaha byayo. Uwituka yemeye ko umwanzi w'ukuri agira umuhati ukomeye wo kurwanya Isabato y'itegeko rya Kane. Ateganya gukoresha icyo nzira kugira ngo akangure ugushishikazwa gukomeye n'icyo kibazo, ari cyo kigeragezo cy'iminsi y'imperuka. Ibyo bizakungura inzira kugira ngo ubutumwa bw'umumarayika wa gatatu bubwirizwe bufite imbaraga.”

“Ntihakagire uwizera ukuri uceceka muri iki gihe. Nta n'umwe ukwiriye kuba umunyaburangare ubu; bese nibashyireho umwete mu kugeza ibyifuzo byabo ku ntebe y'ubuntu, bitwaje isezerano rivugira riti: 'Icyo muzansaba cyose mu izina ryanjye, nzagikora' (Yohana 14:13). Iki ni igihe cy'akaga ubu. Niba iki gihugu cyirata umudendezo kirimo kwitegura gutamba buri hame ryose rigize Itegeko Nshinga ryacyo, kigashyiraho amategeko yo guhagarika umudendezo w'idini no gushyigikira ikinyoma n'ubuyobe bya gipapa, noneho ubwoko bw'Imana bugomba kugeza ibyifuzo byabwo ku Isumbanyose mu kwizera. Amasezerano y'Imana atanga impamvu zose zo gutera umwete abamwiringira. Ibyiringiro byo gushyirwa mu kaga no mu makuba ku giti cy'umuntu ntibikwiye gutera gucika intege, ahubwo bikwiye kongera imbaraga n'ibyiringiro by'ubwoko bw'Imana; kuko igihe cy'akaga kabo ari cyo gihe Imana ibaha ibimenyetso birushijeho gusobanuka by'ubushobozi bwayo.”

“Ntidukwiriye kwicara dutegereje dutuje igitugu n'amakuba, maze tukazinga amaboko ntidukore ikintu na kimwe cyo gukumira ikibi. Reka gutakamba kwacu twese kuzamurirwe mu ijuru. Musenge kandi mukore, mukore kandi musenge. Ariko ntihakagire ukora iby'ubugugu. Mwigire nk'uko mutigeze mubigira mbere, ko mukwiriye kuba aboroheje kandi bicisha bugufi mu mutima. Ntimukwiriye kurega n'umwe mutukana, yaba umuntu ku giti cye cyangwa amatorero. Mwigire gufata neza imitima nk'uko Kristo yabigenzaga. Hari igihe amagambo akarishye akwiriye kuvugwa; ariko mujye mwizera neza ko Mwuka Wera w'Imana ari we uguma mu mutima wanyu mbere y'uko muvuga ukuri gusobanutse neza; hanyuma mureke uko kuri kwicemurire inzira yako. Si mwe mugomba guca.” Selected Messages, igitabo cya 2, 370.

Ikimenyetso cya kabiri kiri mu gihe cy'ubuhanuzi cy'iteguro gihagarariwe n'Itegeko Nshinga kigaragaza ko Itegeko Nshinga rigomba gukurwaho ku kimenyetso gikurikira. Icyo kimenyetso cya kabiri cyagereranyijwe na Yohana Umubutiza, kandi nanone n'iteka rya Yusitiniyani, byombi byagaragaje kandi bitanga umuburo ujyanye no kuza kw'igikorwa cya nyuma gihagarariwe muri icyo gihe. Kuri Yohana, cyari uguhabwa imbaraga kwa Kristo ubwo yahamishaga isezerano rye ry'ubugingo n'amaraso ye y'igiciro cyinshi; naho kuri Yusitiniyani, cyari uguhabwa imbaraga kwa

antikristo, wari kuzemeza isezerano rye ry’urupfu n’amaraso y’abahowe ukwizera.

Itegeko Nshinga mu 1789 ryagaragaje guhabwa ububasha kwa mahembe abiri y’inyamaswa yo mu isi, kandi mu kubigenza gutyo, 1789 ryagaragaje irimbuka rizaza vuba ry’ayo mahembe abiri y’ububasha bw’inyamaswa yo mu isi, nk’uko byashushanyijwe n’Amategeko ya Alien and Sedition yo mu 1798. Igihe abahamya babiri bishwe mu mihanda mu mwaka wa 2020, bagaragaje kandi baburira ku gitero kirambye kigabwa ku Itegeko Nshinga, gishushanywa n’imanza za Pelosi zo ku wa 6 Mutarama 2021.

Tariki ya 6 Mutarama 2021 ni umuburo werekeye guha ubupapa ububasha mu itegeko ryo ku Cyumweru rigiye kuza vuba, nk’uko byashushanyijwe n’itegeko rya Yunitiniyani mu mwaka wa 533. Tariki ya 6 Mutarama 2021 n’umwaka wa 533, byombi bitanga umuburo w’itegeko ryo ku Cyumweru rigiye kuza vuba, nk’uko byashushanyijwe n’itegeko ryo ku Cyumweru ryo mu 538 mu Nama ya Orléans, ndetse n’Amategeko y’Abanyamahanga n’Ay’Ubwigomeke yo mu 1798, yashushanyaga inyamaswa yo mu isi ivuga nk’ikiyoka mu itegeko ryo ku Cyumweru rigiye kuza vuba.

Mu gihe cy’itegeko ryo ku Cyumweru, igikomere cyica cy’ubupapa kizakira, kandi umutwe wa munani wo mu Byahishuwe igice cya cumi na karindwi, ari uwo muri ya mitwe irindwi, uzazurwa. Amategeko y’Abanyamahanga n’Ay’Ubwigomeke yo mu 1798, agaragaza inyamaswa yo mu isi ivuga nk’ikiyoka, ubwo itari gusa ishyiraho ugusengwa kw’izuba, ahubwo nyuma yaho igahatira isi yose kwemera ubutware bw’inyamaswa yo mu nyanja yo mu Byahishuwe igice cya cumi na gatatu, nk’umutwe wa munani uri muri ya mitwe irindwi. Ni cyo gituma, muri buri kimwe mu bihe bitatu bigaragarirwa mu gihe cyo kwitegura na 1776, 1789 na 1798, urujijo rw’ubuhanuzi rw’uwa munani, ari uwo muri ba barindwi, rugeranywa mu buryo bw’ubuhanuzi.

Ibimenyetso bibiri bya mbere by’inzi (1776 na 1789), biranga cya gihamya cy’urumuri, byerekeza ku mayobera ari gusohozwa mu mateka y’ubuhanuzi y’inyamaswa yo mu isi, naho ikimenyetso cya gatatu cy’inzi kikagaragaza ayo mayobera ari gusohozwa ku butegetsi bwa gipapa.

Tuzakomeza iki cyigisho mu ngingo ikurikiraho.

“Kubwira abatuye isi ko bakora igishushanyo cy’inyamaswa.’ Aha haragaragazwa neza ubwoko bw’ubutegetsi waarin imbaraga zo gushyiraho amategeko ziri mu baturage, kikaba ari ikimenyetso kigaragara cyane ko Leta Zunze Ubumwe z’Amerika ari cyo gihugu kivugwa muri ubwo buhanuzi.

“Ariko se ‘ishusho y’inyamaswa’ ni iki? Kandi izaremwa ite? Iyo shusho iremwa n’inyamaswa ifite amahembe abiri, kandi ni ishusho y’inyamaswa. Nanone yitwa ishusho y’inyamaswa. Bityo rero, kugira ngo tumenye uko iyo shusho imeze n’uko igomba kuremwa, tugomba kwiga ibiranga iyo nyamaswa ubwayo—ubupapa.

“Igihe itorerwa mbere ryandurwaga no kuva ku bworoherane bw’ubutumwa bwiza no kwemera imihango n’imigenzo bya gipagani, ryatakaje Umwuka n’imbaraga by’Imana; kandi kugira ngo rigenzwe imitima y’abaturage, ryashatse ko ubutegetsi bw’isi burishyigikira.

Ingaruka yabyo yabaye ubupapa, ari bwo torero ryagenzuraga ububasha bwa leta kandi rikabukoresha kugira ngo ryagure imigambi yarwo bwite, cyane cyane mu guhana ‘ubuyobe.’ Kugira ngo Leta Zunze Ubumwe za Amerika zishobore kurema ishusho ya cya gikoko, ububasha bw’idini bugomba kugenzura ubutegetsu bwa gisivili ku buryo ububasha bwa leta na bwo buzakoreshejwa n’itorero kugira ngo risohoze imigambi yarwo bwite.”

“Igihe cyose itorero ryabonye ububasha bw’isi, ryabukoresha mu guhana abatandukanywa n’inyigisho zaryo. Amatorero y’Abaporotesitanti yakurikiye intambwe za Roma binyuze mu kwifatanya n’ubutegetsu bw’isi yagaragaje icyifuzo nk’icyayo cyo kugabanya umudendezi w’umutimanama. Urugero rw’ibi rugaragarira mu itotezwa rimaze igihe kirekire ry’abatemeraga ibyo itorero ryigishaga, bakozweho n’Itorero ry’u Bwongereza. Mu kinyejana cya cumi na gatandatu no mu cya cumi na karindwi, ibihumbi by’abakozi b’ijambo batagenderaga ku mategeko yaryo bahatiwe guhunga amatorero yabo, kandi benshi, haba mu bashumba no mu bantu, bacibwa amande, bagafungwa, bagakorerwa iyicarubozo, ndetse bakicwa bazira ukwizera kwabo.”

“Ni ukwihakana ni ko kwatumye itorero rya mbere rishaka ubufasha bw’ubutegetsu bwa leta, kandi ibyo ni byo byateguye inzira y’ukwiyubaka kw’ubupapa—ya nyamaswa. Pawulo yaravuze ati: ‘Hazaza ubuhakanyi, ... kandi wa muntu w’ibyaha ahishurwe.’ 2 Abatesalonike 2:3. Bityo rero, ukwihakana mu itorero kuzategura inzira y’ishusho ya ya nyamaswa.”

“Bibiliya itangaza ko mbere yo kuza k’Umwami hazabaho imimerere yo gusubira inyuma mu by’idini isa n’iyabayeho mu binyejana bya mbere. ‘Mu minsi y’imperuka hazaza ibihe birushya. Kuko abantu bazaba bikunda, bakunda amafaranga, birarira, bibona, batuka Imana, batumvira ababyeyi, badafite gushima, batari abera, badafite urukundo rwa kavukire, bica isezerano, barega ibinyoma, batirinda, b’abanyamwaga, banga ibyiza, abagambanyi, abanyamwaga, bibona, bakunda ibibanezeza aho gukunda Imana; bafite ishusho yo kubaha Imana, ariko bahakana imbaraga zabyo.’ 2 Timoteyo 3:1–5. ‘Ariko Umwuka avuga yeruye yuko mu bihe bya nyuma bamwe bazatashuka ku byo kwizera, bakita ku myuka iyobya no ku nyigisho z’abadayimoni.’ 1 Timoteyo 4:1. Satani azakora ‘afite imbaraga zose n’ibimenyetso n’ibitangaza by’ibinyoma, n’ubushukanyi bwose bwo gukiranjirwa.’ Kandi abo bese ‘batemeye gukunda ukuri kugira ngo bakizwe,’ bazarekwa kwemera ‘ubuyobe bukomeye, ngo bizere ibinyoma.’ 2 Abatesalonike 2:9–11. Igihe iyi mimerere yo kutubaha Imana izaba igezeho, hazakurikiraho ingaruka nk’izo mu binyejana bya mbere.” The Great Controversy, 443, 444.